

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Nr.
Į 2023-04-04 Nr. S-2023-1456

Kopija
Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Ateities komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetui
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI ATSKAITINGŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto parašymą, įvertino Lietuvos Respublikos Seimui atskaitingoms institucijoms ir įstaigoms priskiriamų valstybės institucijų ir įstaigų vietą Lietuvos viešojo sektoriaus įstaigų sistemoje, taip pat joms pavestą kompetenciją ir teikia informaciją apie šio vertinimo rezultatus bei išvalgas dėl galimų pokyčių tolesnėje šių institucijų ir įstaigų veikloje.

Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų vertinimą atlikome remdamiesi Lietuvos viešojo sektoriaus įstaigų suskirstymu į keturias sąlygines grupes (atsižvelgiant į jų paskirtį ir pavestą kompetenciją, t. y. atliekamas teisės aktais nustatytas funkcijas), kuriuo taip pat remiamasi skirstant vykdomosios valdžios sistemoje veikiančias valstybės institucijas ir įstaigas. I grupei priskyrėme Lietuvos Respublikos suverenitetui, jos konstitucinei santvarkai, ekonominės ir politinės sistemos funkcionavimui ir stabilumui bei viešojo intereso gynimui užtikrinti skirtas valstybės funkcijas

atliekančias Seimui atskaitingas institucijas ir įstaigas¹, II grupei – valstybės politikos formavimo, šios politikos įgyvendinimo organizavimo, koordinavimo ir kontrolės funkcijas atliekančias institucijas ir įstaigas², III grupei – valstybės politikos įgyvendinimo funkcijas atliekančias institucijas ir įstaigas³, IV grupei – valstybės politikos formavimo ar įgyvendinimo aptarnavimo funkcijas atliekančias institucijas ir įstaigas⁴. Atlikdami minėtą vertinimą, taip pat atsižvelgėme į patirtį, įgytą įgyvendinant Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gaires⁵.

Siekdami įvertinti, ar Seimui atskaitingos institucijos ir įstaigos atlieka vykdomosios valdžios sistemai priskiriamoms valstybės institucijoms ir įstaigoms *nebūdingas* funkcijas, palyginome II ir III grupėms priskirtinų Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų atliekamas funkcijas su toje pačioje viešosios politikos srityje (atitinkamam ministrui pavestose valdymo srityje⁶) vykdomosios valdžios sistemoje veikiančių valstybės institucijų ir įstaigų atliekamomis funkcijomis. II grupėse veikiančios Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų funkcijų analizė parodė, kad pagrindinė šių institucijų veikla yra susijusi su patariamųjų ekspertinių funkcijų atlikimu – nustatytoje srityse teikti išvadas, nuomonę ar pasiūlymus Seimui, Vyriausybei ar kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms dėl Lietuvos Respublikos įstatymų projektų, kitų Seimo priimamų teisės aktų projektų, dėl strateginio planavimo dokumentuose nustatytų tikslų (rodiklių) pasiekimo ar kitų jų kompetencijai priskirtų klausimų. Visos keturios patariamąsios–ekspertinės institucijos veikia kaip atskiros biudžetinės įstaigos, kuriose be tiesiogiai patariamąsias–ekspertines funkcijas atliekančių darbuotojų, dirba⁷ nuo 4 iki 12 kitų valstybės tarnautojų / darbuotojų. Atkreipiame dėmesį, kad yra pripažinta, jog mažų (iki 20 valstybės tarnautojų / darbuotojų, pareigybių) biudžetinių įstaigų išlaikymas yra neefektyvus, nes paprastai beveik pusę tokios biudžetinės įstaigos darbuotojų atlieka ne tiesiogines, o jos vidaus administravimo funkcijas. Dėl to Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių 15 punkte buvo įtvirtintas siekis – Lietuvos viešojo sektoriaus įstaigų sistemoje neturi būti biudžetinių įstaigų, kurių savininkė yra valstybė, turinčių patvirtintą mažesnę nei 20 valstybės tarnautojų / darbuotojų pareigybių skaičių. Kaip galimas pokytis šioje grupėje, galėtų būti svarstomas pasiūlymas patariamąsias–ekspertines funkcijas atliekančių Seimui atskaitingų valstybės institucijų veiklą organizuoti taip, kad jos veiktų ne kaip atskiros biudžetinės įstaigos (viešieji juridiniai asmenys), o kaip kolegialios valstybės institucijos prie atitinkamų valstybės valdžios institucijų. Jų veiklos finansinį ir materialinį užtikrinimą bei techninį aptarnavimą atliktų atitinkamoms valdžios institucijoms jų funkcijas atlikti padedančios biudžetinės įstaigos.

¹ Lietuvos bankas (įgyvendina ir uždarosios akcinės bendrovės „Lietuvos monetų kalykla“ savininko teises ir pareigas), Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga, Vyriausioji rinkimų komisija, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Valstybinė energetikos reguliavimo taryba, Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Lietuvos mokslų akademija (įgyvendina ir biudžetinės įstaigos Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka savininko teises ir pareigas).

² Lietuvos Respublikos valstybinė kultūros paveldo komisija, Etninės kultūros globos taryba, Nacionalinė sveikatos taryba, Nacionalinė šeimos taryba.

³ Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondas, viešojo įstaiga Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

⁴ Šiai grupei priskirtinų valstybės institucijų ar įstaigų nenustatėme.

⁵ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495 „Dėl ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“.

⁶ Ministrams valdymo sritys yra pavestos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“.

⁷ Valstybinio socialinio fondo valdybos prie SADM atvirieji duomenys apie 2023 m. kovo mėn. apdraustųjų skaičių: Nacionalinė sveikatos taryba – 4 asmenys, Nacionalinė šeimos taryba – 4 asmenys, Lietuvos Respublikos valstybinė kultūros paveldo komisija – 12 asmenų; Etninės kultūros globos taryba – 12 asmenų.

III grupėje veikiančių Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų funkcijų analizė parodė, kad nepaisant deklaruotų šių institucijų ir įstaigų steigimo pagrindų, jos atlieka valstybės politikos įgyvendinimui priskirtinas funkcijas, kurios yra artimos ir būdingos vykdomosios valdžios sistemoje veikiančioms valstybės institucijoms ir įstaigoms. Manome, kad, kaip galimas pokytis šioje grupėje, galėtų būti svarstomas pasiūlymas tokias Seimui atskaitingas institucijas ir įstaigas integruoti į vykdomosios valdžios sistemoje veikiančių valstybės institucijų ir įstaigų sistemą. Tai reikšmingai prisidėtų prie visos Lietuvos viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo.

Atlikdami vertinimą, taip pat pastebėjome, kad reglamentuojant Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų veiklą nėra laikomasi vienodų principų – ne visos įstatymais įsteigtos biudžetinės įstaigos turi patvirtintus nuostatus, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba savo veiklą organizuoja remdamasi Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymu, Lietuvos mokslų akademija – Lietuvos mokslų akademijos statutu. Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 6 straipsnis nustato, kad biudžetinės įstaigos nuostatai yra dokumentas, kuriuo biudžetinė įstaiga vadovaujasi savo veikloje. Manome, kad biudžetinės įstaigos nuostatai yra pagrindinis jos statusą ir veiklą apibūdinantis dokumentas – informacijos rinkinys, leidžiantis vienoje vietoje susipažinti su biudžetinės įstaigos vieta Lietuvos viešojo sektoriaus įstaigų sistemoje, šios įstaigos paskirtimi, jai nustatyta kompetencija, valdysena (biudžetinės įstaigos valdymo organais ir jų kompetencija, savininko teises įgyvendinančia institucija ir jos kompetencija, vadovo skyrimo ir atleidimo tvarka ir pan.) ir kitais svarbiais biudžetinės įstaigos veiklos organizavimo aspektais. Tam, kad būtų užtikrinta vienoda biudžetinių įstaigų nuostatų dėstymo praktika, o kartu užtikrintas ir šių įstaigų atliekamos veiklos atpažįstamumas, funkcijų grynumas (unikalumas), išvengta galimo funkcijų dubliavimo bei mažinama biudžetinių įstaigų funkcijų fragmentacija, siūlome rengiant Seimui atskaitingų institucijų ir įstaigų nuostatus remtis Ministerijų, Vyriausybės įstaigų, įstaigų prie ministerijų nuostatų rengimo rekomendacijomis⁸.

Taip pat informuojame, kad Vidaus reikalų ministerija yra pasirengusi teikti metodinę pagalbą tobulinant Seimui atskaitingų institucijų sistemą bei išgryninat institucijų kompetenciją.

Vidaus reikalų ministrė

Agnė Bilotaitė

A. Bulkevičienė, tel. (8 5) 271 7105, el. p. alma.bulkeviciene@vrm.lt
V. Vaškelis, tel. (8 5) 271 8274, el. p. virginijus.vaskelis@vrm.lt

⁸ Patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. 1V-15 (2020 m. gegužės 19 d. įsakymo Nr. 1V-478 redakcija).